

УДК 821.161.2:371.315 (043.2)

Редакційна колегія:

Новик О.П., доктор філологічних наук, професор кафедри української та зарубіжної літератури і порівняльного літературознавства, Бердянський державний педагогічний університет; **Харлан О.Д.**, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української та зарубіжної літератури і порівняльного літературознавства, Бердянський державний педагогічний університет

*Друкується за рішенням вченої ради
факультету філології та соціальних комунікацій
Бердянського державного педагогічного університету
(протокол № 1 від 12.08.2023 р.)*

С 43 «Літати небом. Жити на Землі. Геопоетичні стратегії сучасних літературознавчих досліджень»: матеріали міжнародної наукової конференції (28–29.09.2023 р.) / [ред.кол.О. П. Новик, О.Д. Харлан]. Бердянськ : БДПУ, 2023. 368 с.

У збірнику вміщено матеріали доповідей і повідомлень міжнародної наукової конференції, що відбулася на базі факультету філології та соціальних комунікацій Бердянського державного педагогічного університету. Конференцію було присвячено питанням геопоетики в культурі, літературознавстві; проблематика доповідей спирається на потреби наукового літературознавства та практики викладання літератури у контексті геопоетичних концепцій.

Матеріали збірки можуть бути використані вчителями та студентами-філологами, викладачами, аспірантами, а також усіма, хто цікавиться сучасними проблемами дослідження літератури.

УДК 821.161.2:371.315 (043.2)

За зміст статей і правильність цитування відповідальність несуть автори

© Бердянський державний педагогічний університет, 2023

© Автори статей, 2023

ЗМІСТ

Бабійчук Т.В.	ФУНКЦІЇ ТОПОНІМІВ У ТВОРАХ ВОЛОДИМИРА ДАНИЛЕНКА	13
Балабуха Н. В.	«НАД ДАХОМ ДОМУ – НЕБА ДАХ...»: «СУМНІ» МІСЬКІ ПЕЙЗАЖІ ПОЛЯ ВЕРЛЕНА	17
Белімова Т.В.	ПАМ'ЯТЬ ПРО ВІЙНУ В ПОЕЗІЇ: АНГЛОМОВНИЙ ТА УКРАЇНСЬКИЙ КОНТЕКСТИ	21
Богданова М.М.	УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА ПЕРІОДУ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ: ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ НА ДРУГОМУ (МАГІСТЕРСЬКОМУ) РІВНІ ВИЩОЇ ОСВІТИ	25
Боговін О.В.	СЕРЕДНЬОВІЧНЕ ВІДРОДЖЕННЯ В АНГЛІЇ: ГЕОПОЕТИЧНИЙ АСПЕКТ	28
Бондаренко Г.Д.	ОБРАЗ МОРЯ У МОДЕРНІЙ ЛІТЕРАТУРІ	31
Бондарева О.Є.	МІСТО МАРІЇ: МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДИСКУРС УКРАЇНСЬКОЇ ДРАМАТУРГІЇ 2022–2023 РОКІВ	34
Борзенко О.І.	НОВА УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА В АСПЕКТІ ЛІТЕРАТУРНОГО ПОБУТУ	39
Борисенко К.Г.	МІСТА-СИМВОЛИ В ОПОЗИЦІЇ «ЗЕМНЕ – НЕБЕСНЕ» В УКРАЇНСЬКИХ БОГОСЛОВСЬКО- ПОЛЕМІЧНИХ ТРАКТАТАХ БАРОКОВОЇ ДОБИ	43
Борисюк І.В.	ТОПОГРАФІЯ ПАМ'ЯТІ В РОМАНІ «ВБИВСТВО П'ЯНОЇ ПІОНЕРКИ» СЕРГІЯ ОКСЕНИКА	47

Братко В.М., Василенко Г.В.	ГЕОПОЕТИЧНІ ОБРАЗИ АНГЛОМОВНОГО ТУРИСТИЧНОГО ДИСКУРСУ	51
Бугрій А.С.	“IMAGINARY HOMELANDS” САЛМАНА РУШДІ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ «ДВА РОКИ, ВІСІМ МІСЯЦІВ І ДВАДЦЯТЬ ВІСІМ НОЧЕЙ»)	55
Будний В.В.	ЛІТЕРАТУРНЕ ЗОБРАЖЕННЯ ЗНАМЕННИХ КУЛЬТУРНИХ ТА ІСТОРИЧНИХ МІСЦЕВОСТЕЙ: ПОЕТИКА, ЕСТЕТИКА Й ПОЛІТИКА	58
Василенко Г.В.	ГЕОПОЕТИЧНИЙ ПРОСТІР УКРАЇНСЬКОЇ ЛРИКИ В АНГЛОМОВНОМУ ВИРАЖЕННІ	62
Вєльчєва К.О.	СНОВИДІННЯ ЯК ПРОСТІР ВЗАЄМОДІЇ НЕБЕСНОГО І ЗЕМНОГО СВІТІВ У СЕРЕДНЬОВІЧНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ ПОЕМІ «ПЕРЛИНА»	66
Вісич О.А.	СВІЙ/ЧУЖИЙ У ПРОСТОРИ КРИМСЬКОГО РОМАНУ АНАСТАСІЇ ЛЕВКОВОЇ «ЗА ПЕРЕКОПОМ Є ЗЕМЛЯ»	69
Вусик Г.Л	ВПЛИВ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ НА МІГРАЦІЙНУ ГЕОПОЕТИКУ	73
Ганошенко Ю.А.	ГЕОПОЕТИКА ІМПЕРІЇ: ПСИХОГЕОГРАФІЧНИЙ СТЕРЕОТИП У ФЕНТЕЗІЙНОМУ ЦИКЛІ РОБЕРТА М. ВЕГНЕРА «ОПОВІСТКИ З МЕЕКХАНСЬКОГО ПРИКОРДОННЯ»	77
Гарніцька А. В.,	ВІЙНА В ЕКОДИСКУРСІ ПОЕЗІЇ ПРИНИ ШУВАЛОВОЇ	80

Гірняк М. О.	ГЕОПОЕТИКА РОМАНУ ПАВЛА ЗАГРЕБЕЛЬНОГО «БЕЗСЛІДНИЙ ЛУКАС»: ВІД СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ТА ГЕОПОЛІТИЧНИХ СТЕРЕОТИПІВ ДО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ КОДІВ	84
Глазкова І.Я., Хатунцева С.М.	ГЕОПОЕТИЧНІ ВІЗІЇ У ТВОРЧОМУ ДОРОБКУ КРАЄЗНАВЦЯ – ОЛЕКСІЯ ОГУЛЬЧАНСЬКОГО	88
Головань Т.П.,	МАЛІ МІСТА В УКРАЇНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ: ШТРИХИ ДО ПРОБЛЕМИ	92
Горбань О.	ЛІТЕРАТУРНИЙ ТУРИЗМ: ЖИТТЯ І ТВОРЧІСТЬ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА	96
Горбач Н. В.	ОКУПАЦІЙНИЙ ПРОСТІР РОМАНУ Г. ГУСЕЙНОВА «ОДІССЕЯ ШКІПЕРА ТА ЧУГАЙСТРА»	99
Горнятко- Шумилович А.	<i>LOCUS AMOENUS — LOCUS HORRIDUS</i>: ГУЦУЛЬСЬКИЙ ТЕКСТ ВАСИЛЯ ТКАЧУКА	103
Гурдуз А.І.	ГЕОПОЕТИЧНА ВЕКТОРНІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО ФЕНТЕЗИ ПЕРШИХ ДЕСЯТИЛІТЬ ХХІ СТ.	106
Даниленко Л.В.	ВІДВОРОТ-ЗІЛЛЯ ВІД СРСР ПО-ГАЛИЦЬКИ У КНИЗІ ІЛЬКА ЛЕМКА «ЛЬВІВ ПОНАД УСЕ»	110
Демчук О.А.	ТОПОС АМЕРИКИ Й ОБРАЗ <i>ІНШОГО</i> В ПОЕЗІЇ ВАСИЛЯ МАХНА	114
Дуброва О.В.	URBAN LANDSCAPES IN W. WHITMAN'S AND V. I. ANTONYCH'S POETRY	118
Загребіна А.В.	ЕКСПРЕСИВНІ МОВНІ ОДИНИЦІ ЯК ДОМІНАНТНІ КОМПОНЕНТИ ЗОБРАЖЕННЯ ПРИРОДИ ДАЛЕКИХ ЗЕМЕЛЬ (НА ПРИКЛАДІ МАРИНІСТИЧНОЇ ЗБІРКИ	

Зарва В.А.	ПОВІСТЕЙ «ЗЕМЛЯ ГЕОРГІЯ» АНТОНА САНЧЕНКА)	121
Замбжицька Марта	ГЕОПОЕТИКА: ІСТОРІЯ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ПОНЯТТЯ, СТАНОВЛЕННЯ, НОВІ ТЕНДЕНЦІЇ МІСЦЯ КУЛЬТУРНОЇ ПАМ'ЯТІ В РОМАНІ ВАЛЕРІЯ ШЕВЧУКА «ТІНІ ЗНИКОМІ»	124 128
Землянська А.В.	ДУХ АНГЛІЇ В МАЛІЙ ПРОЗІ ОЛЬГИ ДЕРКАЧОВОЇ (ЗА ЗБІРКОЮ «ПАЛЬТО БРИТАНСЬКОЇ КОРОЛЕВИ»)	131
Зубрицька М.О.	ЛАНДШАФТ, ПАМ'ЯТЬ, ОБРАЗ: КРАЄВИД ЯК МАРКЕР НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В УКРАЇНСЬКІЙ ПОЕЗІЇ ХІХ СТОЛІТТЯ	135
Івашків-Ващук О.В.	ЛАНДШАФТНІ КОНЦЕПТИ В ІДИЛІЯХ ТЕОКРИТА: ЛЕКСИЧНИЙ ТА СТИЛІСТИЧНИЙ АСПЕКТИ	138
Ісаєв І. Р.	ОБРАЗИ СЕЛА ТА МІСТА В НОВЕЛАХ ІВАННИ ЧОРНОБРИВЕЦЬ	142
Ісапчук Ю.В.	ПРО ГОЛОДОМОР 1932–1933 РР. ГЕОПОЕТИКА ЦИКЛУ «ВИДИ СМЕРТІ»: ІНГЕБОРГ БАХМАН ТА КАРТОГРАФУВАННЯ ПРОСТОРУ	147
Качак Х. І.	КАРТОГРАФІЯ ЯК МЕДІЙНИЙ ФЕНОМЕН У ЛІТЕРАТУРНОМУ РЕПОРТАЖІ	149
Кізілова Д.О.	УРБАНІСТИЧНІ ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКИХ МІСТ ЯК ЕЛЕМЕНТ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ	152
Ковальчук Н. В	МРІЇ ОЛЬГИ КОБИЛЯНСЬКОЇ ПРО МОРЕ І ПОДОРОЖІ В ХУДОЖНІЙ БІОГРАФІЇ ВАЛЕРІЇ ВРУБЛЕВСЬКОЇ «ШАРІТКА З	

	РУНГУ»	154
Козлова А. О.	ТОПОС АВАЛОНУ КРІЗЬ ВІКИ: «СМЕРТЬ АРТУРА» Т. МЕЛОРІ, ЖИВОПИС ПРЕРАФАЕЛІТІВ, «ГУМАНИ АВАЛОНУ» М. ЗІММЕР БРЕДЛІ	158
Косінова О.М	ФРАНЦУЗЬКИЙ СИМВОЛІЗМ В УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ	160
Кочерга С. О.	ХУДОЖНЯ ТОПОГРАФІЯ В АВТОРСЬКИХ КАРТИНАХ СВІТУ ЛЕСІ УКРАЇНКИ ТА ІВАНА ТРУША: БІНАРНИЙ ЕФЕКТ ЗОБРАЖЕННЯ ДЕПОРТАЦІЇ ЕТНІЧНИХ ГРУП У ПОПУЛЯРНІЙ ПІСНІ	164
Кулешір М.М.	ПЕРЕЛАМАНИЙ ГОЛОС У «ПІЗНІЙ» ПРОЗІ МИКОЛИ ХВИЛЬОВОГО (НА МАТЕРІАЛІ ТВОРІВ «ІВАН ІВАНОВИЧ», «З ЛАБОРАТОРІЇ», «РЕВІЗОР»)	172
Ліпич В.М.	ДІАЛЕКТНА ЛЕКСИКА ЯК ЗАСІБ ВІДТВОРЕННЯ МІСЦЕВОГО КОЛОРИТУ В РОМАНІ В. ЛИСА «СОЛО ДЛЯ СОЛОМІЇ»	176
Лихацька В.М.	ГЕОПОЕТИКА АНГЛІЙСЬКОЇ ТА АМЕРИКАНСЬКОЇ ПРОВІНЦІЙ В РОМАНІ Д. ЛОДЖА «АКАДЕМІЧНИЙ ОБМІН»	180
Лях Т.О.	УРБАНІСТИЧНИЙ ПЕЙЗАЖ В ОНТОЛОГІЧНІЙ ПОЕТИЦІ УКРАЇНСЬКОЇ НОВЕЛІСТИКИ КІНЦЯ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТЬ	183
Матвєєва О.О.	НАЦІОНАЛЬНА СПЕЦИФІКА ПОДОРОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ (НА МАТЕРІАЛІ «ПОДОРОЖНІХ» ТЕКСТІВ ПАНАСА МИРНОГО)	187

Марценішко В.О.	СЕРЕДНЬОВІЧНІ ТОПОСИ У ХУДОЖНІЙ СТРУКТУРІ ТЕКСТІВ СТІВЕНА КІНГА (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ «ШУКАЧ. ТЕМНА ВЕЖА І»)	191
Матасова Ю.Р.,	КРИЗА ТА ПРАКТИКИ ОРГАНІЧНОГО ОПОВІДАННЯ В ЛІТЕРАТУРІ Й МУЗИЦІ АМЕРИКАНСЬКИХ АВТОРОК	195
Матусяк Г. І.	ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНІ МАРШРУТИ У КНИЗІ АЛЕНА ДЕ БОТТОНА «МИСТЕЦТВО ПОДОРОЖІ»	199
Мельніков А.Г.	ВІЗУАЛЬНЕ ВІДОБРАЖЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ УРБАНІСТИЧНИХ ПЕЙЗАЖІВ ЧАСІВ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ	203
Мchedладзе Іване	РАДЯНСЬКА ТА ПОСТРАДЯНСЬКА ПОЛІТИКА ПАМ'ЯТІ: ЛЕСЯ УКРАЇНКА ЯК МІСЦЕ ПАМ'ЯТІ ПРО УКРАЇНУ В ГРУЗІЇ	206
Миронюк Л. В.	ГЕОПОЕТИЧНИЙ СЕГМЕНТ У ЗБІРЦІ ПОЕЗІЇ ЛІНИ КОСТЕНКО «МАДОННА ПЕРЕХРЕСТЬ»	210
Мітракова О.О.	ВИМІР ЖИТТЯ ТА ВИМІР ІСНУВАННЯ. ГЕОПОЕТИКА СЕЛА І МІСТА	214
Напрягло В., Шульженко А.	ПРОРОСІЙСЬКІ НАРАТИВИ ЯК ЗАСІБ ПРОПАГАНДИ ТА ЇХ РІЗНОВИДИ	216
Ніколаєнко В. М.	ЛОКУС В'ЯЗНИЦІ В РОМАНІ Т. Й О. ЛИТОВЧЕНКІВ «КНИГА ЖАХІТТЯ. 1932–1938»	221
Новик Г.О.	ГЕОПОЛІТИКА В РОМАНІ ТОМАСА МАЙН РІДА «БІЛИЙ ВОЖДЬ»	225

Новик О.П.	ІСТОРИЧНІ ГАБІТУСИ ПРИАЗОВ'Я: ХУДОЖНЄ ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ ПОВСЯКДЕННОСТІ	227
Орманжи В.Є.	КИЇВ 1930-Х РР. ЯК ТРАВМОПРОСТІР (ЗА РОМАНОМ Т. ТА О. ЛИТОВЧЕНКІВ «КНИГА ЖАХІТТЯ. 1932–1938)	229
Павлик Н. В.	МОВНІ ЗАСОБИ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ ЧАСОПРОСТОРУ ЕПІСТОЛЯРНОГО ТЕКСТУ	232
Петренко-Цеунова О. І.	НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕЙЗАЖ У ПОЕЗІЇ «ПРАЗЬКОЇ ШКОЛИ»	235
Приходько А.Б.	ГЕОПОЕТИЧНА МОДЕЛЬ КОЛОНІАЛЬНОГО СВІТУ В РОМАНІ ДЖИН РІС «АНТУАНЕТТА»	238
Резніченко Ю.О.	МУТАЦІЇ СПІВІСНУВАННЯ ЛЮДИНИ Й ЛАНДШАФТУ В ПОВІСТІ «ЧОРМЕТ» М. КАМИША	242
Рижикова О. М	ПОВІСТЬ ФЕДОРА ОДРАЧА «ЩЕБЕТУН» В АСПЕКТІ ГЕОПОЕТИКИ	246
Романова О.В.	ОСОБЛИВОСТІ ДОСЛІДЖЕННЯ АНТРОПОЛОГІЧНОГО ЕЛЕМЕНТУ У ФРАНКОМОВНІЙ ЛІТЕРАТУРІ МАНДРІВ. РЕТРОСПЕКЦІЯ.	250
Сапожникова Г.М.	УРБАНІСТИЧНИЙ ПЕЙЗАЖ ЯК ТЛО ПОЕТИЧНОЇ ЗБІРКИ СЕРГІЯ ЖАДАНА «ПСАЛОМ АВІАЦІЇ»	254
Скорина Л.В., Іванченко С. В.	РЕЦЕПТИВНІ АСПЕКТИ МОДЕЛЮВАННЯ ЛІТЕРАТУРНОГО ОБРАЗУ МІСТА: ЧЕРКАСИ ОЧИМА УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ	256
Смирський К.В., Боговін О.В.	ЗЕМЛЯ У НЕБЕЗПЕЦІ:	

	ГЕОПОЕТИЧНИЙ АСПЕКТ У ПІСНІ МАЙКЛА ДЖЕКСОНА “EARTHSONG”	260
Ставнича О. М.	СОЦІОМІФІЧНІ ТОПОСИ ВИЗВОЛЬНИХ ЗМАГАНЬ 1917–1921 рр. У СУЧАСНОМУ ПРОЗОПИСІ	264
Соболь В.О.	ANIMUS MEMINISSE HORRET	268
Табакова Г.І.	ГЕОПОЕТИЧНИЙ ОБРАЗ ЛОНДОНА В ПОСТАПОКАЛІПТИЧНОМУ РОМАНІ ДЖ. БАЛЛАРДА «ЗЕМЛЯ, ЩО ПОТОНУЛА»	272
Тверітінова Т.І.,	ЖАНРОВА СПЕЦИФІКА РОМАНІСТИКИ Д. БРАУНА: МІЖ ТРЕВЕЛОГОМ І ТУРИСТИЧНИМ ПУТІВНИКОМ	274
Тхорук Р.Л.	МІГРАНТСЬКА ДОЛЯ: ЗДОБУТИ, ОСВОЇТИ Й ПІДКОРИТИ ПРОСТІР (ЗА РОМАНОМ МАРИНИ ЛЕВИЦЬКОЇ «КОРОТКА ІСТОРІЯ ТРАКТОРІВ ПО-УКРАЇНСЬКИ»)	278
Федоренко О. Б.	«НЕСКОРЕНІ ПАВЛОГРАДЦІ»: ПОДВИГ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ, ОСПІВАНИЙ ДМИТРОМ ФЕДОРЕНКОМ	282
Федоряка Л.Д.	ЛОКУСИ МІСТА У «ЛОНДОНСЬКОМУ» ПАМФЛЕТІ ТОМАСА НЕША «ПРС БЕЗГРОШОВИЙ»: СПЕЦИФІКА, СМИСЛ, СТРАТЕГІЇ	286
Федько О.Ю.	УНІВЕРСАЛІЯ ЧИСТОГО ПОЛЯ У КУЛЬТУРОСОФІЇ ОДНОЙМЕННОГО РОМАНУ Л. ГОРЛАЧА	293
Філоненко С. О.	ФРОНТ, ТИЛ, ОКУПАЦІЯ: ВОЄННІ ЛАНДШАФТИ УКРАЇНСЬКОГО ІСТОРИЧНОГО ДЕТЕКТИВУ	296
Харлан О.Д.	«ІМЕНА МІСТ»: ЛІТЕРАТУРНА	

	РЕТРОСПЕКТИВА І ПЕРСПЕКТИВА В КОНТЕКСТІ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ	299
Хоменко Г.І.	«АМАДОКА» СОФІЇ АНДРУХОВИЧ: ТЕКСТ ЯК МЕЛАНХОЛІЙНЕ МАПУВАННЯ	305
Челецька М.М.	ФОТОГРАФІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ГЕОПОЕТИКИ У ЖІНОЧИХ ТРАВЕЛОГАХ (Софія Яблонська vs. Стася Клюфас)	309
Чорний І.В.	ТОПОЕКФРАЗИС У ПОВІСТІ ЛАДИ ЛУЗІНОЇ «ПРИНЦЕСА МРІЯ»	314
Чхатарашвілі Софіо	ЕКЗОТИЗАЦІЯ ГРУЗІЇ, ЯК ЧУЖОГО, В УКРАЇНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ XX СТОЛІТТЯ	317
Школа В.М.	МЕМУАРНА СКЛАДОВА РОМАНУ «ЛЕКСИКОН ІНТИМНИХ МІСТ. ДОВІЛЬНИЙ ПОСІБНИК З ГЕОПОЕТИКИ ТА КОСМОПОЛІТИКИ» ЮРІЯ АНДРУХОВИЧА	319
Школа Г.М.	СТИЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТОПОНІМІКОНУ ПОВІСТІ ІГОРЯ КУРУСА «ЗНАЙТИ АТЛАНТИДУ. ПОДОРОЖ У БЕЗОДНЮ»	322
Штейнбук Ф.М.	КОРЕЛЯЦІЯ ТОПОСІВ МІСТА ТА МОСТУ У ТВОРЧОСТІ ОЛЕСЯ УЛЬЯНЕНКА	325
Шуміло С.М.	НОВІША ІСТОРІЯ УКРАЇНИ У ВІРШАХ ТА ПЕРЕКЛАДАХ: РОЗДУМИ НАД ЗБІРКОЮ ПОЕЗІЙ («Poetid'Ucraina» acura di Alessandro Achillie Yaryna Grusha. Milano: Mondadori, 2022)	329
Шумська І. Б	ВІДОБРАЖЕННЯ ДИНАМІЧНОГО ПРОСТОРУ В ХУДОЖНЬОМУ РЕПОРТАЖІ П. СТЕХА «НАД	

Юрова І.Ю.	ПРІРВОЮ В ІРЖІ»	333
Янковська Ж. О.	ПОСЕРЕД ВЕЛИКОГО НІДЕ (ТОПОС НОВЕЛ І. КОСТЕЦЬКОГО)	337
Янцелевич О.С.	ПОЕТИЧНА ПРЕЗЕНТАЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО ПРОСТОРУ В РОМАНІ Л. КОСТЕНКО «МАРУСЯ ЧУРАЙ»	340
Kaitlyn Culliton	ПРОБЛЕМИ МІГРАЦІЇ В РОМАНАХ ТЕТЯНИ БЕЛІМОВОЇ “THROUGH THE FOREST I HAVE GONE”: THE FOREST AND THE GREEN WORLD IN A <i>MIDSUMMER NIGHT’S DREAM</i>	344
Signe Lury	THE ECCENTRIC NARRATOR: THE PLACE OF <i>DRIVE YOUR PLOW OVER THE BONES OF THE DEAD</i> IN THE ENVIRONMENTALIST AND ANIMAL RIGHTS MOVEMENTS	352
Jonathan Hay	ARBOREAL LONDON: <i>DOCTOR WHO’S VENTURES IN THE FOREST OF THE NIGHT</i>	362
Iryna Shymanovych	LITERARY TOURISM AS AN EFFECTIVE METHOD OF LEARNING ENGLISH	363
		364

продовжуючи їх на новий лад. Отже, це означає, що архетип моря, який використовувався у різних формах та значеннях, весь час залишався однаковим, ніби перебуваючи у вакуумній бульбашці, змінювався лише людський погляд на нього та спосіб його експлуатації для створення нової картини світу.

Працюючи з вище згаданими текстами, ми разом зі слухачами прочинемо дверцята до того, як саме море послужило модерністичному письменникові на його шляху до входження в модерністичну фазу духовного розвитку суспільства. Ми побачимо, як воно стало одним з персонажів роману «Сіль для моря або Білий кит» та яким чином є містком між людиною та культурою у «Майстрі корабля», як змагається з непереможним людським духом у «Старому та морі», як несе в собі одночасно початок і кінець у новелах Луїджі Піранделла, як наче дзеркало відбиває розвиток особистості у «Хвилях» Вірджинії Вульф, як втілює у собі людські мрії та амбіції у повісті «Тато і море» Туве Янсон та пізнаємо його імпресіоністичний малюнок в оповіданні над «Над морем» Лесі Українки.

Література

1. Bachelard G. Wyobrażenia poetycka: wybór pism / wyboru dokonał Henryk Chudak, Warszawa: Państwowy instytut wydawniczy, 1975. 439 с.
2. Burzynska A., Markowski M.P. Teoria literatury XX wieku. Kraków: Znak, 2006. 595 с.
3. Slabbert T. Maritime metaphors in modernist literature: theses. Oxford: Somerville College University of Oxford, 2021. 331 с.

Бондарева О.Є.,

доктор філологічних наук, професор,
Київський університет імені Бориса Грінченка

МІСТО МАРІЇ: МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДИСКУРС УКРАЇНСЬКОЇ ДРАМАТУРГІЇ 2022-2023 РОКІВ

Один із сюжетів нового етапу російської агресії проти України – осада та знищення українського Маріуполя – покликав до життя чимало сучасних українських п'єс, автори яких

здебільшого не були безпосередніми свідками або учасниками подій, але не змогли залишитися осторонь рефлексування про них. Так, п'єс, у яких трагедія Маріуполя осмислюється фрагментарно, у контексті інших подій війни, сьогодні вже оприлюднено понад десяток, і приблизно стільки ж є драматургічних текстів, які повністю присвячено маріупольським подіям навесні 2022 року. Два з них – “Закрите небо” Неди Нежданої та “Маріупольську драму” Олександра Гавроша – я докладно проаналізувала у нещодавніх публікаціях, приділивши належну увагу саме дискурсу Маріуполя [1, 2]. Зараз спробую запропонувати об’ємнішу презентативну картину.

Найперше драматургами фіксуються та інтерпретуються злочини росіян проти людства, скоєні у Маріуполі: прицільне знищення пологового будинку з породіллями та новонародженими немовлятами (“Садити яблуні” І. Гарець, “Маріупольська драма” О. Гавроша, “Закрите небо” Н. Нежданої), скидання потужних 50-тонних авіабомб на споруду Маріупольського драмтеатру, яка стала прихистком для двох тисяч цивільних містян (“Маріупольська драма” О. Гавроша, “День розбомбленого театру” Л. та І. Липовських, “Уламки і пазли” О. Мацюпи), боротьба за Азовсталь (“Трубач” І. Гончарової), узагальнений літопис трагічних подій обложного Маріуполя (“Десять кілометрів” І. Феофанової, “Місто Марії: щоденники облоги” А. Бондаренка, “Обличчя кольору війна” О. Гнатюка, “Марафон “російська рулетка” К. Пенькової, “Просто неба” А. Приходкіної). Також є тексти, які, поза конкретикою злочинів, розгортають топос ущент знищеного українського Міста, і лише наявність біля нього моря та контекст його оточення дозволяють говорити, що йдеться саме про Маріуполь (“Пригадати Майбутнє” О. Вітра, “Море залишиться” О. Михайлова): у таких творах небагато топографічно впізнаваної конкретики, натомість відчутно більше притчово-параболічних елементів.

Українські драматурги активно долучаються до розбиття міфів російської пропаганди, якими багато років – ще від звільнення окупованого Маріуполя 2014 р. – свідомо демонізувався батальйон Азов та здійснювалися спроби перекинути саме на азовців скоєні росіянами злочини проти

містян. Наприклад, О. Гаврош приділяє чималу увагу тому, як людям у Маріупольському театрі допомагали саме азовці та місцеві тероборонівці і натомість як росіяни постійно намагалися влучити саме у скупчення мирних містян. І. Гончарова відтворює перебування азовців разом із цивільними маріупольцями у підвалі Азовсталі напередодні того, як українські захисники Маріуполя отримали наказ припинити спротив та здатися – із начебто відповідними гарантіями української влади про можливість екстракції.

Важливо, що сучасна драматургія на документальній основі фіксує екстремальні індивідуальні людські досвіди тих маріупольців, кому вдалося вижити та переїхати в українські міста і села: так, Н. Неждана записує розповіді маріупольців у Чернівцях, А. Бондаренко будує п'єсу на основі інтерв'ю з двома сестрами, яким вдалося евакуюватися, К. Пенькова записує великий монолог жінки, з якою разом проживала у шелтері за кордоном, і на основі його вибудовує свій твір, О. Гаврош фіксує ледь не 90 годин розповідей акторів Маріупольського драмтеатру та інших внутрішніх біженців з Маріуполя, яким пощастило доїхати до Рівного. У таких свідченнях, окрім індивідуальних переживань і трагедій, фіксується унікальний матеріал, який засвідчує здатність українців в ситуаціях ексцесу швидко перетворюватися на спільноту, просякнуту людською емпатією, взаємною допомогою, талантом швидкої самоорганізації. Важливо, що це бачать як відмінну рису українців навіть ті драматурги, хто до 24 лютого 2022 року не приділяв належної уваги екзистенційному характеру війни Росії проти України і толерував російські наративи та/або російську культуру: відтепер для них усе змінилося, а відмінності українців від росіян фіксуються у текстах п'єс не лише на рівні авторської інтенції в цілому, але і у сотнях дрібних деталей, реплік, рефлексій.

У п'єсах маріупольського дискурсу пропрацьовуються за давніми родові травми, які тепер наново переживаються не лише дорослими, але й наймолодшими українцями – зокрема, стигмати голоду (“Маріупольська драма” О. Гавроша, “Десять кілометрів” І. Феофанової).

Маріуполь також осмислюється драматургами як наочне мірило масштабів Апокаліпсису: по-перше, у різних українських контекстах – Києва і Бучі (“То Сні під час війни” Н. Блок), ще трьох українських міст, з яких доводиться тікати скривдженим жінкам (“Зелені коридори” Н. Ворожбит), каскаду розбомблених українських населених пунктів (“Частини нашого тіла” Алекс Вуд), Харкова і Попасної під постійними російськими бомбами (“Онкорашка” І. Гарець), Києва під ракетними атаками та Херсона під окупацією (“Словник емоцій воєнного часу” О. Астасьєвої), розстріляних житлових будинків у Києві, Харкові, Бучі (“Чи зможуть українці говорити з росіянами” О. Князевої), Охтирки і Харкова, де люди живуть лише під землею (“Садити яблуни” І. Гарець), окупованого Бердянська та різних українських міст під російськими ракетами (“Now age you” В. Карабаня); по-друге – у вимірах жостокої статистики (А. Бондаренко відстань між Львовом і Маріуполем вимірює вже не у 1250 кілометрів, а у *“1250 трупів мирних мешканців, і це лише за офіційною статистикою на сьогоднішній день, яка завжди все применшує, аби не дразнити Апокаліпсис, не дивитися йому в очі”* – “Синдром уцілілого”; О. Астасьєва порівнює кількість загиблих мирних мешканців Маріуполя – 22 тисячі лише за офіційною статистикою – із населенням ірландського міста Уексфорд, де вона ховається від війни, адже там мешкає саме стільки людей – “Словник емоцій воєнного часу”) або “пунктів неповернення” – тобто, того, чого росіянам ніколи не можна буде пробачити: *“Пункти неповернення перетворюються на клітку з безкінечною кількістю дниць, які схлопують живі світи безкінечну кількість разів. Ракети, які летять на Київ, замордовані люди у Бучі, стертий з лиця землі Маріуполь, висохле тіло котика на дитячому ліжку покинутої квартири”* (“Фокус-покус” Л. Тимошенко).

В опрацюванні дискурсу Маріуполя, так само як і дискурсу нової фази війни в цілому, драматурги вдаються до зміщення наративних модусів, надаючи слово найбеззахиснішим нараторам – дітям (“Десять кілометрів” І. Феофанової) і тваринкам – або тим, кого покинули їхні люди, або тим, хто переживає трагедію міста разом зі своїми людьми (“Нас (не) кинули” К. Багаєвої). А, наприклад, О. Гаврош створює цілу

панораму моря різних тваринок усередині споруди Маріупольського театру, яких люди взяли з собою, аби зберегти їхні життя.

Частина творів інтенційно пишеться як арттерапія (“Закрите небо” Н. Нежданої, “Маріуполь #надія_на_світанок” М. Пінчук, “Обличчя кольору війна” О. Гнатюка).

Фіксуємо і численні знаки перемоги життя над смертю у драматургії маріупольського дискурсу: цвітіння дерев у майже мертвому місті (“Цвітіння” О. Мацюпи), щеня, якого знаходить Хлопчик, втративши батьків та поховавши свою вівчарку Айду (“Десять кілометрів” І. Феофанової”), птахи, які в’ють гнізда під обстрілами і співають пісню новонародженого Міста (“Пригадати майбутнє” О. Вітра).

І, оскільки йдеться про драматургію, то трагедія Маріуполя нерідко осмислюється через посередництво коду театру та в його семіотичних категоріях (“Маріупольська драма” О. Гавроша, “День розбомбленого театру” Л. та І. Липовських, “Трубач” І. Гончарової).

Думаю, що це лише початок осмислення сучасною українською драмою трагедії міста Маріуполь, адже відкриваються нові й нові сторінки злочинів у цьому, колись прекрасному українському місті, якому у ХХІ столітті двічі довелося пережити російську окупацію – як репетицію 2014 р. і як Апокаліпсис 2022-2023 рр.

Література

1. Бондарева О. “Закрите небо” Неди Нежданої: війна, пам’ять, травматичний жіночий досвід, усвідомлена деколоніальність. *Літературний процес: методологія, імена, тенденції*. 2023. № 21. С. 14-25.
2. Бондарева О. Маріупольська драма: меморативні практики, свідчення, ідентичність, театральний код. *Вісник МДУ. Серія: Філологія*. 2023. Вип. 28. С. 32–57.

Наукове видання

**«ЛІТАТИ НЕБОМ. ЖИТИ НА ЗЕМЛІ.
ГЕОПОЕТИЧНІ СТРАТЕГІЇ СУЧАСНИХ
ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»:**

матеріали міжнародної наукової конференції

Редактори:

доктор філологічних наук, професор **Новик О. П.**,
доктор філологічних наук, професор **Харлан О. Д.**

Дизайн обкладинки:

Табакова Г.І.

Електронне видання